

[Norlev.]

Retning. Der er da ingen andre, der har bedre Forstand paa, hvad vi, de enkelte, ønsker, end vi selv. Planøkonomi kommer derimod let til at betyde det modsatte, kommer let til at betyde, at man fra et eller andet Kontor vil bestemme, hvad vi maa købe, og hvad vi altsaa maa bruge. Det bliver økonomisk Diktatur og et Kontorstyre, der efter vor Opfattelse vil blive saa uoverskueligt, at den menige Vælger slet ikke vil kunne kontrollere det. Jeg tror, at det er rigtigt, hvad en større Forretningsmand sagde til mig engang, da vi talte om disse Ting, at saa snart en Virksomhed bliver saa stor, at den enkelte Mand ikke kan overse den, er den ikke mere fuldt økonomisk. Og Planøkonomiens Apparat bliver meget stort og bliver dermed ogsaa meget uoverskueligt.

Men for det andet rummer Tanken om Planøkonomi efter vor Opfattelse en stor Fare for det økonomiske Livs Sundhed. Som jeg berørte det før, mener vi, at man selvfølgelig fra Samfundets Side maa prøve paa at føre en Politik, der kan løse Beskæftigelsesspørgsmaalet, men vi tror ikke, at Planøkonomien egner sig dertil. Planøkonomien blev rendyrket i Nazismens Tyskland, og jeg kan ikke forstaa, at Tilhængere af Planøkonomi skulde kunne føle sig inspireret af de Resultater, som dér blev opnaaet. I det hele taget vil Planøkonomi uvægerligt ende i en Tvangsstat. Og det er givet, at der er en direkte Modsetning mellem Arbejderbevægelsens Krav om fri Strejkeret og Planøkonomi. Alle kyndige Planøkonomer indrømmer, at skal de faa det hele til at gaa rundt, maa de ikke alene kunne bestemme Priser, Avancer o. s. v., men skal ogsaa kunne bestemme Arbejdslønnen.

Tager vi et andet Eksempel, nemlig Roosevelts New Deal vil vi se, at den Planøkonomi, der derved blev gennemført for at skabe Beskæftigelse, kun førte til stedse stigende Statsgæld. Roosevelt og hans Brain-Trust havde ment, at naar de blot gav det økonomiske Liv en Indsprøjtning, saa at der kom Penge i Omløb og Folk fik Købeevne, vilde Efterspørgselen af sig selv bevirke, at Maskinerne snurrede og Hænderne kom i Arbejde. De mente med andre Ord, at de havde opfundet en Slags Evighedsmaskine. Men det viser sig, at heller ikke Socialøkonomer kan lave en Evighedsmaskine. Man maatte stadig give disse Indsprøjtninger af Kapital med det Resultat, at Unionens Statsgæld voksede i Roosevelts Tid, indtil Krigen vel at mærke, fra 16 Milliarder Dollars til 51 Milliarder Dollars.

At dette med den voksende Statsgæld er nøje knyttet til Planøkonomien, kan jeg dokumentere ved et Citat — med Formandens Tilladelse — af en Udtalelse, som fandtes i Bladet „Finanstidende“ for 1. August i Aar, hvor den unge dygtige Lektor i Socialøkonomi ved Aarhus Universitet, Poul Nyboe-Andersen, sluttede en Artikelserie netop om disse Ting, og han siger dér følgende:

„I foregaaende Artikler i denne Serie er de fundamentale Betingelser for at skabe og opretholde fuld Beskæftigelse paa længere Sigt omtalt. Her kan det derfor i Korthed fastslaaes, at det kan vise sig paakrævet at holde permanent lav Rente, at tillade en stadig Vækst i den indenlandske Statsgæld, og at udøve en eller anden Form for Kontrol med Løn- og Avanceniveauet og med Udenrigssætningen.“

Saadan taler altsaa en Mand, der er Lærer i Socialøkonomi. Han mener, at man bør tillade en stadig Vækst i den indenlandske Statsgæld. Vi andre, der er mindre kloge, synes, det er en mærkværdig Visdom, for vi ved, at hvis man tillader en stadig Vækst af Gæld, saa ender det uvægerligt i Fallitten, og det vil det ogsaa gøre, selv om der er Tale om Staten. Og dertil kommer andre Vanskeligheder, som ogsaa er paa-peget i en Artikel i „Finanstidende“ for 28. Februar dette Aar, og som jeg gerne vil have Lov til med den højtærede Formands Tilladelse at citere. Der skrives:

„Naar den frie Prisdannelse ikke mere kan være Rettesnor for, hvor Produktionskræfterne skal sættes ind, og hvorhen Varerne skal dirigeres, maa der findes andre Kriterier for de økonomiske Dispositioner. Og hvilke er disse Kriterier? Planøkonomerne bliver let Svaret skyldige paa dette afgørende Punkt, og det er deres Svaghed.“

Det vil sige, at Planøkonomien netop meget let kan ende i den rene og varefordyrende Planløshed. Planøkonomien er derfor ikke en Stjerne, som man skal styre efter, men maa meget snarere sammenlignes med en Lygtemand, der fører os ud i økonomisk Uføre og Hængedynd. Vi er fra Retsforbundets Side overbevist om, at det frie Initiativ ligesom fri Udfoldelse af Menneskers Virksomhedstrang er den allervigtigste Produktionsfaktor, vi har, og det gælder om at skabe saa gode og frie Kaar for denne Faktor som muligt. Men den vil meget let blive kvalt under Planøkonomiens Regimente. Jeg tror ogsaa, at det højt-